

Brieven van Kee

Katy en Jan, december 1942

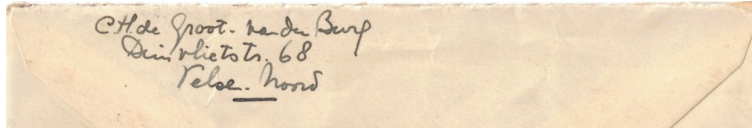
Voorwoord

Katy de Groot-Van den Burg heeft in de periode februari 1943 - februari 1945 een aantal brieven aan haar Moeder en Vader in Amersfoort geschreven. De eerste brief schreef zij drie dagen na haar huwelijk met Jan de Groot, op 25 februari. Zij was toen 22 jaar. Jan was arts bij Hoogovens (het huidige TATA-staal).

In het Familieverhaal beschrijven Jan en Katy hun wederwaardigheden in de betreffende tijdsperiode (§7.5). Delen van Katy's brieven worden daarin aangehaald. In dit document zijn (de transcripties van) haar brieven in z'n geheel weergegeven en gebundeld, in chronologische volgorde, gelardeerd met enige illustraties en verklarende kantlijnnotities. Maar het Familieverhaal geeft een goede context voor de brieven.

In de serie brieven zijn twee rode lijnen te zien: de plaatselijke oorlogsomstandigheden, zoals het voedselgebrek en de bombardementen maar ook de meer persoonlijke gebeurtenissen, zoals Jans gevangenneming en de evacuatie van Velsen-Noord naar Beverwijk. De tweede lijn in de brieven is de zwangerschap, geboorte en de eerste levensmaanden van Katy's eerst geborene Jan Pieter.

Bijna alle brieven zijn verstuurd vanuit hun woonadres Duinvl. straat 68, Velsen Noord. Het woonhuis staat er nog (2023), maar het adres is na de oorlog gewijzigd in de Van Rijswijkstraat 5.

Verantwoording

De originele, handgeschreven brieven (met enveloppen), bewaard door Katy's moeder, komen uit de erfenis van Jan en Katy. Van de originele brieven zijn transcripties gemaakt, waarbij de originele spelling is gehandhaafd. Sommige woorden in de brieven waren niet goed leesbaar, hetgeen in de getranscribeerde tekst is aangegeven met [?]. Met name de geschreven bijnamen van Katy's broer Reijn en zus Jooske waren niet goed met zekerheid te ontcijferen. Die bijnamen heb ik consequent door de eigenlijke namen vervangen.

een nieuwjaarszoon voor [?] en [?], zijnde Reijn en Jooske ... (29 dec. 1943)

Een aantal illustraties zijn gescand uit het boek
DE BEVRIJDING VAN VELSEN van uur tot uur! S. Rolle e.a,
Uitgeverij Groen IJmuiden bv, 1985. ISBN 90 6645 541 1

Gert de Groot
Haarlem, december 2023

Inhoud

		Blz.	
Voorwoord		1	
Verantwoording		2	
Achtergrond		4	
	1943 28 feb.	6	een eigen huis
	7 mrt.	10	hele dag in de weer
Intermezzo	sep.	14	kamp Amersfoort
	24 nov.	15	een kletsje
	29 dec.	17	het personeel
	1944 18 jan.	20	met de trein
	31 jan.	22	bombardementjes
	14 feb.	24	wiegbekleding
	22 feb.	26	leuk met z'n zessen
	2 apr.	30	drie flanelletjes
	17 apr.	32	razzia
Intermezzo	11 mei	35	Pieter geboren
	6 sep.	36	meditatietje
	14 sep.	38	duimzuigen
	sep.	40	evacuatie
	nov.	45	gijzeling
	1945 14 jan.	46	Pieterman
	28 jan.	50	verschrikkelijke toestand
	11 feb.	56	cederen van Libanon

Achtergrond

Katy en Jan hebben elkaar leren kennen in hun studententijd. Nog voor Jans semi-artsexamen verloofden ze zich (januari 1940). Toen Jan in december 1942 een vaste betrekking vond bij Hoogovens en een huis, kon er getrouwd worden (februari 1943). Zoals toen gebruikelijk zorgden de ouders van de bruid (Katy) voor de inrichting van het huis. Katy en Jan zijn dus een pas getrouwd, gesetteld jong stel in oorlogstijd.

thuisfront

Katy schrijft de brieven aan haar Moeder en Vader in Amersfoort. De brieven eindigen meestal met de hartelijke groeten aan de overige leden van het thuisfront, te weten Katy's jongste zus Jooske (ruim vijf jaar jonger) en acht jaar jongere broertje Reijn. Deze twee hadden bijnamen, die in de brieven niet zijn te ontcijferen. Zelf gebruikte Katy bij het ondertekenen van de brieven nogal eens haar eigen roepnaam: Kee. Dit was dezelfde roepnaam als haar grootmoeder Cornelia Hendrika, waar Katy naar was vernoemd.

In ieder geval formeel behoorde Katy's twee jaar jongere zus Bep tot januari 1944 ook nog tot het thuisfront. Toen trouwde zij met Karel Helmig en gingen in Haarlem wonen. In Katy's brieven zijn Bep en Karel vaak aanwezig.

Een breder thuisfront vormen de ooms en tantes. In de brieven worden met name de broers en twee zussen (en hun echtgenoten) van Vaders kant genoemd. Het zijn

- Gera, getrouwd met ds Ebbo Kraan (Vlaardingen). Oom Ebbo leidde de trouwdienst van Katy en Jan.
- Bep, getrouwd met ds Johan Siertsema (Haarlem).
- Jaap en tante Arendien (Amersfoort). Oom Jaap was de compagnon van Vader in de piano- en orgelzaak.
- Pé en tante Ali (Heteren). Oom Pé heeft de trouwfilm gemaakt.

Van hen kreeg Katy allerlei spulletjes voor haar babyuitzet.

oorlog

Duinvlietstraat 68, Velsen-Noord lag nabij de staalfabriek Hoogovens en de haven van het dorp IJmuiden. Voor de Duitsers waren de Hoogovens aantrekkelijk voor de productie van hun oorlogsmateriaal. *Festung IJmuiden* was een belangrijke schakel in de *Atlantikwall*, de verdedigingslinie van de Duitsers langs de westkust van de bezette gebieden in West-Europa. Beide waren doelwitten voor de bombardementen, die met enige regelmaat door de geallieerden werden uitgevoerd.

vanuit Velsen-Noord kijk je mooi naar het havengebied van IJmuiden

Gaandeweg de oorlog moest *Festung IJmuiden* worden versterkt. De Duitse commandant vond het nodig om ruim zicht te creëren voor de diverse geschutsopstellingen. Daartoe moest een groot deel van Velsen-Noord worden afgebroken. Het volk, waaronder Katy en Jan moest vertrekken. Dat was in september 1944.

een eigen huis

P.S. Maandagmiddag om 1.30 zijn we uitgenodigd op Van Epen's bureau om gefeliciteerd te worden door enige Hoogovenmensen. Echt leuk. Ik heb matten voor m'n logeerkamer. Dus dat is O.K.

Velsen, 28 Febr. 1943

Lieve Schatten,

Zeker reuze benieuwd hoe wij hier boeren, hè? Nou 't is prima met ons! We genieten van onze vacatiedaagjes (of beter van die van Jan) en doen waar we zin in hebben en eten waar we zin in hebben, dank zij onze goeie uitrusting van eetbare artikelen.

Velsen, 28 Febr. 1943

P.S. Maandagmiddag om 1.30 zijn we uitgenodigd op Van Epen's bureau om gefeliciteerd te worden door enige Hoogovenmensen. Echt leuk.

Ik heb matten voor m'n logeerkamer. Dus dat is O.K.

Lieve Schatten,

Zeker reuze benieuwd hoe wij hier boeren, hè? Nou 't is prima met ons! We genieten van onze vacatiedaagjes (of beter van die van Jan) en doen waar we zin in hebben en eten waar we zin in hebben, dank zij onze goeie uitrusting van eetbare artikelen.

't Is nog wel onwennig om tegenover de buitenwereld als "Mevrouw" op te treden, en toen ik me aan m'n buurvrouw (die Gereformeerd schijnt te zijn, want we gingen en kwamen gelijk uit de kerk) voorstelde als "Mevrouw de Groot" moest ik eigenlijk grijnzen van plezier.

Ons huis stond nog compleet toen we vrijdagmiddag thuis kwamen en vrouw de Bruin had zelfs de kachel aangemaakt. Voor het raam stond een prachtige rode cyclame van Rie, Arnold en Aty. Enig hè?

Wij moeten hier nu 's avonds ook om 7 uur binnen zijn,

dokter J.C. van Epen
was Jans baas bij
Hoogovens

de door de Duitsers
ingestelde spertijd

P.S. Dit is mijn mooie postpapier van Sinterklaas! 'n Zoen voor hem!

wat voor ons niet zo'n erg grote ramp is. Alleen moet het bezoek aan D^s Hoekstra daardoor nog wat worden uitgesteld, maar dat is ook overkomelijk.

De lampen waren gearriveerd bij onze burens. Alleen heeft v.d. Geet geen peertjes erbij gedaan. De lamp van Biezebos was er niet bij. Ook waren er ondermatrassen van Ramselaar, maar volgens Moeders beschrijving waren ze mooier. Deze zijn van papier met veel stro er in en eruit puilend. Toch wel dienstig als bescherming. Het 2-pers. was iets aan de kleine kant. Zou hij maar één maat hebben?

Om nu eerst verder de zaakjes af te handelen: Ik heb van Moeder nog geen versnaperingenkaart en geen aard. kaart gekregen! Wilt u vooral de piepers gauw sturen? Want Jan heeft zijn bonnen al ingeleverd bij Mevr. Duys [?] en van haar krijgen we nu wel aardappelen, maar ik weet niet wanneer ze komen.

ds Hoekstra was hun
wijkpredikant van de
Gereformeerde Kerk
Velsen aan de Grote
Hout- of Koningsweg

28 feb. 1943

Zal ik de knijplantaarn, theemuts, wat er hier nog van U is sturen? Of komt iemand het zaakje eens halen?

Hoe is 't met Pieps? Denkt U nog wel eens aan me? Maar toch niet te veel hè? Wat was het een schitterende dag, Donderdag! Zo iets enorms! En ik heb hem gelukkig echt goed beleefd, ik geniet nog steeds van allerlei na. 't Was fenomenaal! Ook het diner! 'k Heb massa's verwerkt (echt op z'n van-den-Burgs!) maar 't was ook een kostelijk smaakje!

Heeft Bep haar kamer al voor elkaar, 'k ben benieuwd om te zien hoe hij nu is ingericht.

O ja, ik heb nog thuis laten liggen: mijn haarborstel, een vuile camisole, hemd en directoir. Verder allerlei kousen, die gewassen en al of niet gestopt zijn. Met Jooske's hulp zult U hopelijk mijn eigendommen terugvinden. Ik zit er wel om verlegen, want ik moet nu hier m'n nieuwe dragen. Ook alle kousen van m'n kousenhanger moet ik nog hebben.

vandaag is het zondag, donderdag was de trouwdag

trouwdiner met aan Jans linkerkzijde de ouders van Katy

En dan de 3 pnd. bruine bonen.

Vrijdagavond hebben we een enorm geknal in de lucht gehad, maar 't is alles meer lawaai dan werkelijk iets serieuze vernieling. 't Luchtalarm is hier haast niet van de lucht, meestal is er geen één vliegtuig te horen.

Jan en ik hebben ook aan Oom Ebbo geschreven. Wat heeft hij prachtig gepreekt! We hebben het nog zo vaak over onze grote dag! 't Lijkt me echt leuk om er met U ook eens over na te praten, want wij hebben het eigenlijk alles van hetzelfde standpunt meegemaakt, en U weer van een iets andere kant.

Zaterdagavond heb ik snijbonenstampot gefabriekt, vanmiddag biefstuk met (mislukte) jus, appelmoes en gebakken uien, yoghurt toe. Luxe hè? 't Is hier goed logeren hoor! Vanavond hebben we een kraaienei verorberd. Ik dacht: Dat zou iets voor Pater zijn! Als U eens in de buurt komt, mag U er een komen halen hoor Daddy!

Maar nu stop ik. Omhels de kinderschaar en U eveneens gezoend door Uw getrouwde dochter!

Katy.

ds. dr. Ebbo Kraan uit
Vlaardingen

hele dag in de weer

Velsen 7 Maart 1943

Lieve Vader en Moeder,

Ondanks al mijn werkzaamheden hebt u toch niet te klagen over brieven te kort, hè? M'n dagindeling is wel heel anders dan een paar weken geleden, toen ik nog thuis voltairde! Nu sta ik om half 8 naast m'n bed, ben om kwart voor 8 beneden en dek de tafel, ontduister e.d. zodat we om 8 uur kunnen ontbijten. Om half negen moet Jan present zijn, om kwart voor twee ongeveer komt hij thuis koffie drinken. Dan is hij weer weg van half 3 tot kwart voor zes. Nu doe ik 's ochtends mijn huishoudelijk werk,

en 's middags zorg ik voor het voer, zoals aard-appelen schillen, groente schoonmaken en koken. Ik ben de hele dag in de weer, en slaap en eet dien ten gevolge enorm. En Jan met mij. Ik heb heus hoop, dat hij nog wat dikker worden gaat, maar laat ik niet al te optimistisch wezen, want 't is een kunst om er bij hem wat aan te krijgen!

Wat heeft Pater toch een goeie daad verricht met ons Ruitertje! Ik heb hem een aardig briefje (al zeg ik het zelf) geschreven, helaas wist ik z'n woonadres niet maar aan de zaak zal het z'n weg hopelijk ook wel vinden. We genieten van onze bloementuin. 't Hele huis staat vol. Morgen zal ik een mandje naar m'n buurvrouw brengen voor haar goede zorgen en ook een naar mevr. de Bruin.

'aan de zaak', dat zal de piano- en orgel-zaak van Vader geweest zijn

Donderdagmorgen heb ik D^s Hoekstra op de koffie gehad! Hij kwam eens naar z'n oud Catechisant kijken! 't Was erg leuk, we hebben genoeglijk zitten praten, en volgende week Zondagavond gaan we naar hem toe. Hij kende Bep en mij allebei nog!

Gisteren waren Bep en Karel hier. Gelukkig dat het met Moeder weer goed gaat. Komt U nu Zaterdag nog met Reijn? En Vader? Moet U helemaal niet eens in de buurt zijn? Of hebt U 't nog zo druk? Wilt u verder Jooske vast bedanken voor haar brief? Ik schrijf haar zelf nog wel eens, maar eerst moet m'n huishouden wat vaster gareel hebben. 't Loopt nu al aardig, maar ik moet er alle hens voor aan dek hebben en veel nadenken over praktische volgorde van werkzaamheden enz. Zeg Moeder, kan ik nu m'n tapijt gaan stofzuigen? Ik heb het nog steeds geveegd, wat een enorme stuifboel is. Veel wol komt er niet meer mee. 't Huis is nu toch zo

Voordat ds Hoekstra in Velsen-N werd beroepen (dec. 1939) was hij predikant te Zwartebroek, een dorp vlakbij Amersfoort. Op 12 mei 1940 heeft Katy belijdenis gedaan.

7 mrt. 1943

schitterend nu alles er in staat! Ik geniet reusachtig van m'n prachtige spulletjes. Zelfs 't omwassen is een genot en m'n pannetjes droog ik met de meeste vreugde af (zeg dit maar tegen Jooske). Nu moet ik Jan nog aan het woord laten, dus stop.

Een omhelzing van Kee

*Katy, dus stop.
Een omhelzing van Kee.*

Katy's enthousiasme maakt, dat er voor mij slechts een zeer beperkte ruimte overblijft om het mijne te zeggen. Heel erg is dat ook weer niet, want mijn relaas zou, zoo al niet in feiten dan toch in de indruk die het zou geven, toch op het zelfde neer komen namelijk groote vreugde over iedere dag. Daarbij moet me nog van het hart, dat ik in vele dingen steeds weer de goede zorgen bemerk, welke U voor ons hebt gehad. Mijn dankbaarheid daarvoor kan ik, door de afstand die ons scheidt, niet iedere keer uiten voor ieder ding in het bijzonder; daarom doe ik dat nu voor vele dingen te samen. We verheugen ons al zeer op Uw bezoek, het zullen gezellige dagen kunnen worden - dagen, want U komt toch een weekeinde?

Hartelijke groeten van Jan

Moeder en Vader Van den Burg, 1940

De eerstvolgende bewaarde brief is gedateerd op 24 november 1943, maanden later dus. Maar er was genoeg reden om brieven te schrijven. Of beter: er was genoeg reden voor Katy om intensief contact te hebben met haar ouders. In september 1943 werd Jan opgepakt en naar de gevangenis aan de Weteringschans in Amsterdam gebracht. Katy werd door de Duitsers telefonisch geïnformeerd over de gevangenneming en gesommeerd om toiletpullen naar de gevangenis te komen brengen. 3 dagen later werd Jan naar kamp Amersfoort overgebracht.

In het Familieverhaal (§7.5.2 en 3) staan de gebeurtenissen beschreven. Het verhaal vertelt niet hoe Katy wist van de overplaatsing naar kamp Amersfoort. Wel, dat Jan in het kamp op een gegeven moment briefjes kreeg toegespeeld, van Katy! Vader Van den Burg had kans gezien om een netwerkje te bouwen voor de bezorging. Jan en Katy hadden contact, Jan in het kamp, Katy thuis of meer waarschijnlijk bij haar ouders in Amersfoort. Brieven aan hen hoefde Katy niet te schrijven. Toen zal Katy verteld hebben, dat ze zwanger was.

Op 22 september 1943 kwam Jan weer vrij, te samen met twee collega's. Broodmager en kaalgeschoren haalde Katy hen bij de poort op en bracht hen naar Moeders grote pan met vleesragout en rijst, thuis in de Fred. van Blankenheymstraat. Later zou Jan bij een van hen, Dr Van der Sluis in Venhuizen nog aardappelen halen (brief van 14 januari 1945).

De volgende brief schrijft Katy op 24 november. Het is een kletsje, zoals ze zelf zegt. Als de brief af is, voegt ze nog twee PS-jes op de voorkant toe, beide ondertekend met Kee. Omdat de inkt nog nat was, draaide ze het briefpapier op z'n kop.

PS. Het bot koudte die het winter/jah, a de poudje ord, a viedu ams look
me pieder in om die, cel, me helder tot in koudt him a so daverend
ijn ingent! de spray in en met by! smelting v. Koe

PS. Insten, hebbe met de kinkende heurikelen. In roten eipdeh
en dink met de vord? In hoe in 1 met de Tak. ? Van v. Koe

een kletsje

PS. Het potkacheltje doet het voortreffelijk, en de gordijnen ook, en iedere avond hebben we plezier van ons bed, och we hebben toch zo'n heerlijk huis en zo daverend fijn ingericht! Een sprookje is er niets bij! Omhelzing v. Kee

PS. Moeder sterkte met de huishoudelijke perikelen. Is Vader eigenlijk erg druk met de zaak? En hoe is 't met de Tak.? Zoen v. Kee

Velsen, 24 Nov. 1943

Lieve Daddy en Ma,

Moeders brief was weer echt fijn. Alleen was ik benieuwd te lezen of we met het Sinterklaas-weekend welkom waren, doch dat schijnt niet, want er stond niets over! Toch zullen we maar rekenen: geen bericht, goed bericht. Frida zou dan actief kunnen zijn, Zaterdag 4 en Maandag 6 Dec., want we hopen 's middags in Amersfoort te tafelen (ik geloof dat er zo 12 uur - half één een trein uit Arnhem komt) en ik wilde de Maandag er nog bij aanknopen. Maar Frida kan natuurlijk ook wachten tot ± 24 Januari, dan ben ik meteen nog wat verder gevorderd. Ik heb m'n galonjurk gewassen, en nu is hij weer als nieuw! Ik kan dus nog wel voort. Morgen ga ik weer eventjes naar Vreeling voor m'n maandelijks bezoekje. 'k Ben onder zulke goeie zorgen van die twee medicijnmannen! 't Gaat me nog steeds patient, verlangend natuurlijk naar de 4½ maand, wanneer hij (zij) zich zal gaan roeren! En dat schiet al op, zo half December moet dat feest plaatsvinden.

Natuurlijk lijkt het ons enig als U (Moeder, Vader mag "of course" ook mee!!) op Moeder de Groot's verjaardag naar Arnhem komt! We zouden dan direct als U van de trein komt

dokter Vreeling, Katy's huisarts

begin augustus is Katy in verwachting geraakt

de verjaardag van Moeder De Groot is op 2 december

kunnen stad-ten. Maar dat hoor ik nog wel. Schrijft U me terug naar Arnhem want daar ga ik Zaterdagmorgen al heen. Jan heeft 's middags nog een vergadering in Amsterdam en komt dus later, maar ik heb een doorlopende trein vanaf A'-dam, zodat het alleen reizen geen bezwaar is.

Gisteravond was Karel hier, echt gezellig. We horen dan uitvoerig het laatste nieuws uit Amersfoort, wat mij vooral natuurlijk veel goed doet. Jammer dat ik Jooske's verjaardag en de band niet heb meegemaakt. Maar volgend jaar komen we samen misschien! Karel had de trouwfilm weer vergeten, we draaien hem nu maar in Arnhem, tegelijk kunnen Vader en Moeder hem dan zien. Jan en ik zijn van plan een middagje naar Heteren te gaan (volgende week), dan kunnen we de film meteen terugbrengen.

Graag zou ik verder nog weten of U nog iets met Sinterklaas doet, en zo ja, wat (als wij tenminste mogen komen?!). Is er eigenlijk al een rapport gekomen van Waterink over Reijn? Jan zit zich bij iedere brief af te vragen, hij is reuze benieuwd. Ma is een schat om voor m'n bridgeavondje te zorgen! Maar 't is toch geen blikje met moeite aan Vaders begeren onthouden? Dan moet U 't hem maar geven - ik heb misschien nog wel 't een en ander, als ik goed zoek!

Nu hebt u weer een kletsje van hier vandaan. 'k Hoop Moeder dus te zien op 2 Dec. De hartelijke groeten van Jan, hij blijft mooi op peil met zijn gewicht en hij is ook alweer naar de kapper geweest!

Nu lieverds, een stevige zoen van Katy.

17 november werd
Jooske 18 jaar

Katy's oom Pé uit Heteren had de trouwfilm gemaakt

prof. Jan Watering,
psycholoog en pedagoog

het personeel

Velsen 29 Dec. 1943

Lieve Vader en Moeder,

Een heel voorspoedig en gelukkig nieuwjaar toegewenst door ons! Helaas per brief... Maar de zoen die erbij hoort, ontvangt U in gedachten wel. Dit zal dus het jaar des grootouderschaps worden! Misschien wel in duplo, als Bep zich goed gedraagt, you never can tell! Vanmorgen ben ik even bij Dr Vreeling geweest, die behalve de gebruikelijke controle ook nog even naar "de ligging" heeft gekeken. Nu, het was alles daverend goed. En nu ben ik al over de helft, met m'n vijf maanden! Mevrouw is zo nu en dan al wat amechtig, maar ik krijg nu hulp, een mooie ochtendhit, Lena met name. 't Is een aardig meisje van 15, kinderlijk postuur en kwek. Ik lachte me ziek toen ze hier zich voor 't eerst kwam vertonen en in mij al helemaal haar toekomstige bazin zag. Maar ik ben er reuze mee in m'n schik, hoewel ze niet erg goedkoop is. Maar behalve dat heeft ze verder alle goeie kwaliteiten, dus moeten we maar denken duurkoop is goedkoop. Ze komt 17 Jan. voor het eerst, omdat we de week daarvoor de trouwerij hebben. Ze komt Maandags, Woens-

de trouwerij van Bep en Karel zal plaatsvinden op 11 januari, volgende maand

dags, Vrijdags en Zaterdagsochtends van 8.30 - 12, en ontvangt hiervoor f 4,-. Zodra de baby er is zal ze de hele week komen, van 8 - 12. - en krijgt dan f 5,-. Haar moeder vroeg zelfs f 5.50, maar toen heb ik, gesterkt door Jan's, Corrie's en de melkboerenvrouw's (waar ze vroeger is geweest) meening dat dat teveel was, de strijd aangeboden en ben als overwinnares, met f 5,- en klamme oksels uit het strijdpark getreden. 't Was een heel bijzondere en niet erg blijde sensatie om zo'n eerste maagd te gaan huren. Maar haar moeder en ik zijn als dikke vrienden gescheiden, en dat is al heel wat waard. 't Is een heerlijk rustig idee dat ik nu klaar ben met het "personeel" (Lena en Ineke) in Mei.

Hebt u genoten op de heide [?] Ik kan me dat Lucullusmaal wel voorstellen! Leuk dat eterijtje bij de Helmigs, komt U ook ook? Dan zien we elkaar dus Donderdag al. Enig. Komt U hier slapen? We kunnen om 10.20 's avonds nog uit Haarlem.

Maar nu sluit ik, want de voorbereidselen tot de feestdagen zijn nog lang niet klaar. Maar ik doe het nu alles gemakkelijk af, nu Lena toch komt. 't Is echt fijn, hoor! Ik moet met Mam nog eens over een werklijst praten, komt U na de bruiloft hier wat dagjes uitrusten?

Nu lieverds, een nieuwjaarszoen voor Reijn en Jooske (ze moet me per sé geen brief schrijven om te bedanken voor het logeren, ze heeft het al druk genoeg en bovendien is de druk aan onze kant voor de gezelligheid en de hulp) en U een omhelzing van Katy en het allerbeste van Jan.

f 5 per week,
dat is € 2,27

vriendin Corrie Vreeling,
echtgenote van
huisarts Bart Vreeling

Trouwerij Bep en Karel op 11 januari 1944

Bep en Karel, Jooske geheel links op de foto

Moeder en Vader

Katy en Jan

Reijn

met de trein

Velsen 18 Jan. 1944

Lieve Vader en Moeder,

Als voorloper van onze logeerpartij zijn hier de vleesbonnetjes, ons Zondagse rantsoen. We komen Zaterdag in de loop van de middag of in 't begin van de avond, erg vaag dus. Maar dat zit zo: Er is kans dat Jan Zaterdagochtend met de auto gaat rijden, en in dat geval stapt hij in Haarlem of Amsterdam, als hij daar soms patiënten moet bezoeken, in de trein. Dan zijn we dus 's middags al bij U. Gaat hij niet met de auto, dan vertrekken we hier 's middags pas uit Velsen, en willen dan met de sneltrein van 6.04 uit A'dam, die verreweg het prettigst en rustigst ons vervoert (want de andere treinen zullen wel erg vol zijn midden op de Zaterdagmiddag) naar U toe komen. Kunnen we bij U een broodmaaltijd krijgen? Dat leek me het makkelijkst voor Moeder. Ik eet om 12 uur hier wel warm.

Ik kom niet vast 's ochtends, omdat het Lena's morgen is en nu ik Maandag blijf, heeft ze de Maandagmorgen ook al vrij. 't Is trouwens voor Jan ook gezelliger als we samen reizen, hij moet Maandagochtend ook al alleen. Jan weet Donderdag of Vrijdag pas hoe het zit met de auto, dus vandaar dat U zo'n slechte kennisgeving van onze komst krijgt. Maar

komende weekend viert Moeder haar verjaardag (maandag 24 januari)

voor Hoogovens deed Jan de ziekencontrole

18 jan. 1944

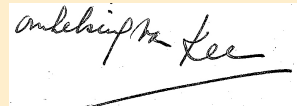
we hoeven niet gehaald te worden, want de koffer is niet zwaar en we zijn samen. Maandagmorgen heb ik Lena voor 't eerst gehad. 't Is nu helemaal een vorstelijk leventje dat ik leid! 't Is een aardig kind, en handig en gewillig, dus wat wil ik nog meer. Zaterdag vertel ik wel uitvoeriger.

Verder is als nieuws te melden, dat ik van plan ben veranderd aangaande het verblijf in 't ziekenhuis gedurende de eerste Meidagen. Nu het zo dichterbij komt, lijkt het me toch bar ongezellig om daar met de spruit te liggen. Dus heb ik een zuster aan geschreven, maar nog geen antwoord gekregen, dus ik kan U geen nadere bijzonderheden vertellen.

Donderdagmiddag heb ik met Mevr. Helmig in Bep's huis gewerkt: servies e.d. afgewassen, gestofzuigerd e.d. 't Was een gezellige en voldoeninggevende middag. Ze zitten er erg leuk, hoor!

Maar nu stop ik. Leuk om over een paar dagen verder te praten!

'n Zoen voor Jooske en Reijn en U een

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Antje Kees', with a long horizontal flourish underneath.

Mevr. Helmig zal de moeder van Karel geweest zijn

bombardementjes

PS. Is er nog een tweede cassette te krijgen? Jan en Maart hadden er belangstelling voor, maar vroegen, hoe duur hij was. Of is hij niet voor hen te krijgen? Gaarne bericht hierover. Zoen K.

Velsen 31 Jan. 1944

Lieve Daddy en Mam,

Steeds had ik 't idee, U spoedig bij Bep te zullen ontmoeten, maar de tijd verstrijkt, dus sla ik maar weer aan de schrijverij. We hebben hier overigens al weer het een en ander beleefd. Om te beginnen, twee bombardementjes, n.l. op 21 en 27 Januari. O, 't eerste hadden we al op de verjaardag verteld. Nu Donderdag is het weer even onverwacht gekomen. Een paar vliegtuigen kwamen hoog uit de lucht geschoten (met afgezette motor, zodat er niets te horen was), zigzagden over het bedrijf en lieten hun eitjes rollen. De benzolfabriek is afgebrand, de auto's reden op benzol, dus dat gaat nu niet meer door. Verder is er geen één dode, één zwaar gewonde en wat licht gewonden. Mooi hè? 't Was wel een hele schrik, tot in Haarlem was het geknal van bommen en afweer goed te horen geweest. Ik zou juist naar Vreeling gaan voor m'n maandelijkse bezoekje, dat heeft toen een paar minuten (slechts) vertraging gehad. 't Was weer daverend goed met me, trouwens dat voel ik zelf ook wel. En nu Lena er is, heb ik een vorstenleventje. 't Gaat echt goed met het kind, alleen Zaterdag was het even moeilijk voor me: ik had n.l. een zalig custardvlaatje gekookt voor Zondag en voelde me toen als mevrouw toch te verheven om het pannetje uit te gaan likken. Dus bood ik het met een weids gebaar, maar met bloedend hart en wa-

benzol (benzeen) is een bijproduct van de hoogovens, waarvoor een aparte fabriek op het terrein stond

31 jan. 1944

PS Nogmaals. Ik heb een flinke verpleegster van 41 jaar! Erg serieus mens, die meteen de huishouding zal doen. Prima kookster tevens! f 4- per dag. Het feest kan dus beginnen.

Omhelzing Kee

tertandende mond, aan Lena aan, die het gretig accepteerde. Ze krabbelde het pannetje schoon leeg en toen kwam er enthousiast: "mijn complimenten hoor Mevrouw, het smaakt verrukkelijk!!"

Jan en Maart zijn hier erg gezellig geweest. 't Is een enig stel samen. Ze troffen het gisteren, want we hadden een prachtig schouwspel in de lucht. Tussen 11 uur 's ochtends en 3 uur 's middags zijn er een kleine 600 vliegtuigen overgekomen. De jongens waren enthousiast, zijn wel vier keer van tafel naar buiten gehold, 't was reuze leuk. Maart is voor me gaan breien aan het blauwe luierbroekje, heeft het zelfs meegenomen om het af te maken. Enthousiast hè?

Morgenavond is er een bonte avond van de Hoogovenvereniging, 'n uitvoering, waar wij ook heen zullen trekken. Dan krijg ik deze week Chrisje en Hans Garres nog. Zij gaan naar Rotterdam, hij komt bij Wilton, 1 Maart al. Wel jammer voor ons. Chrisje was enthousiast over mijn wieg met luiermand en de stand! Best te begrijpen! Nu lieverds, ik stop. Heeft Jooske het druk? Komt ze niet eens een weekeindje? Met Reijn soms? Kraakt de H.B.S. al onder zijn stormende veroveringen van de wiskunde problemen??

Een zoen voor allemaal, de hartelijke groeten van Jan, die het de laatste tijd erg druk heeft en hopelijk

spoedig tot ziens bij Bep!

Kee

PS. Brief voor Jooske volgt. K.

Jans studievriend Jan en Maart de Waal Ma-lefijt

wiegbekleding

PS. Het valt ons erg tegen, dat we niet eens
een briefje van Jooske krijgen!

Velsen 14 Februari 1944

Lieve Vader en Moeder,

Al een hele tijd niets gehoord, hè? Maar geen bericht is goed bericht moet U maar denken. Vrijdagavond waren we bij Bep en Karel en dankzij hun uitvoerige verhalen leek het net of we zelf in Amersfoort waren geweest, misschien dat de brief daarom zo is uitgesteld. De muziekavond was dus een reuze succes. Karel en Bep zaten te roemen over de enorm gezellige stemming die er had geheerst, om maar niet te spreken over de pianist van die avond, hè Daddy? Deze week gaan we nog een keertje naar Haarlem om de trouwfilm te zien, ze hadden Vrijdag geen toestel kunnen krijgen. Straks gaan we naar de Vreelings een poosje kletsen, gisteravond zijn we bij de Ten Napels geweest om te bridgen. Ik begin het nog een leuk spel te vinden maar dat komt, omdat we met de Ten Napels altijd echtpaarsgewijs spelen, dus dan gaat het vanzelf kedin met Jan!

'k Heb een snoezige wiegbekleding gekregen, roze met een wit nopje, van een broeder der gemeente, die hier een manufacturenzaak heeft. Twee pogingen van mijn kant om

laatste PS. Jan heeft deze brief net doorgelezen en nu krijg ik erg op mijn kop, dat hij er helemaal niet aan te pas komt. Geen eens zijn groeten gedaan!! Dus herstel ik snel m'n fout en doe ze U bij deze toekomen! K.

dat zal Vader zelf geweest zijn

PS. Als ik de wieg heb bekleed komt U zeker eens gauw kijken? 'k Ben er ijverig aan bezig met Lena, die reuze enthousiast is en al 2x heeft gevraagd of ze 's middags niet weer mocht komen helpen! Leuk hè?

het te kopen bij de winkeljuffrouwen waren mislukt, ze zeiden dat het al verkocht was (ik had het n.l. in de etalage gezien) doch Tini Moens, de vrouw van Ties Moens, onze Evangelisatiepredikant en vriend van Karel - nu ook onze vriend, dus: die Tini zei, dat ik maar naar de baas zelf moest vragen, die zou me vast wel helpen. Bovendien zou zij me vast bij hem introduceren en m'n komst aankondigen. 'k Ben dus weer ongelofelijk geholpen!

Verleden week Zondagmiddag uit de kerk zijn we naar de Moensen gegaan, voor het eerst, en het was erg gezellig. We hebben bij hun brood gegeten, met soep vooraf en een ragoutje erbij. Dat beloven aardige kennissen voor ons te zijn. Zij is vroeger verpleegster geweest, hij is een stoïcijn, 'n vlot stel en leuk met elkaar.

'n Nieuwe dominee hebben we nog niet. We krijgen zo nu en dan proefpredikers, 't is hier dus een democratische gemeente, maar het is niet gemakkelijk om ds Hoekstra te vervangen!

Met Lena loopt de zaak prima, 't kan niet beter, zo gauw ik U weer eens spreek, zal 'k U wel mooie verhalen doen! Nu sluit ik, want we gaan weg en 't papier is vol. Zondag hopen we in Arnhem door te brengen, de week daarop komt Arie. Nu weet u weer 't een en ander, dus tot de volgende brief.

'n Stevige zoen van Katy

ds Hoekstra was be-
roepen bij de ge-
meente Sassenheim

leuk met z'n zessen

PS. Vrijdagvond hebben we voor 't eerst huisbezoek gehad. We kregen nota bene een pluim omdat we zo trouw in de kerk kwamen. En de andere gemeenteleden was het ook opgevallen, zei de ene ouderling, want je zag het niet zo vaak, dat die "gestudeerde mensen" goed ter kerk gingen!! Mooi hè? K.

Velsen, 22 Febr. 1944

Lieve Vader en Moeder,

Wat een verrassing alweer zo'n brief van Ma, en dan met die prachttijding over de waskommen en de overvette grondzeep! Ik had al uitgekeken naar die kommen, maar zonder resultaat, zodat ik maar besloten had het met m'n grootste nestschaal te zullen doen. Ik ben er daverend blij mee hoor! 'n Stevige omhelzing vast! De sponsjes zijn ook fijn, gebruikte U die ook of had U washandjes? Wat komt alles toch nog fijn in orde. U bent beslist een kleindochter waard! Wat vindt U van "Jolientje" als noemnaam?

De wieg heb ik eerst helemaal uitgeborsteld droog, toen met water en in de zon en wind laten drogen. Zo ook de lui-ermand. Ze zijn zeldzaam opgefrist en heerlijk schoon.

'k Ben ijverig met bekleding bezig, morgen gaat de kap erop! 't Is anders een werkje! Kost nog veel tijd, maar ik geniet er reuze van. Als hij af is sein ik het wel, kunt U hem komen bezichtigen,... als we tenminste dan al niet op ons eiland zitten! Er wordt hier namelijk hard gewerkt aan veiligheidsmaatregelen met 't oog op de invasie: Zondag zijn ze begonnen, zegt men, om de Beemster en Schermer te laten onderlopen. 't Plan is om een water-ring rond Amsterdam en één rond Rotterdam te maken en de tussenliggende polders

ook onder te laten lopen. We komen dan dus op een kuststrook niemandsland te zitten. Of het werkelijk doorgaat of niet, we zorgen nu maar dat we een poosje op ons zelf kunnen leven en dat zal ook wel lukken. We zitten hier nog ± 3 m boven zeeniveau, dus als de sluizen de lucht ingaan, overleven we het nog wel. Evacueren hoeven we niet, dat vind ik al een groot voordeel. Kan 'k m'n spulletjes tenminste rustig inrichten voor het kind. Vandaag heb ik m'n eerste serie lakentjes en sloopjes gewassen, 't Was een feest! 'k Heb gedurig naar m'n zonnige waslijnen gekeken! M'n huishouden rolt schitterend met Lena. Ik dank U nog hartelijk voor de tomatenpuree en de vervangingsbonnen. 'k Heb een blikje tomatenpuree op brood gegeten; eerst een uitje heel fijn gesnipperd er door met wat zout en peper, en toen als broodbelegging gebruikt. 't Was heerlijk. 'k Ben erg op tomaten gesteld, dus Uw geschenk komt prachtig te pas. Vrijdagavond hoop ik m'n eerste huiselijk diner te geven voor Karel Bep en de Vreelings. 't Kan wel leuk worden zo met z'n zeszen. 'k Denk deze dagen nog wel eens aan verleden jaar met de gezellige voorbereidingen voor de bruiloft en het huis inrichten. We zijn toen nog samen op Oom Johan's verjaardag bij tante Bep geweest, weet U nog wel Vader? Heerlijk dat Moeder een vulpen heeft gekregen. Hopelijk gaat het nieuwtje om er mee te schrijven er nooit af! Dan zullen Bep en ik er wel bij varen! Bent U er al aan gewend om van de twee getrouwde dochters brieven te krijgen?

We zijn erg gezellig in Arnhem geweest dit weekeinde.

Corrie en Bart Vreeling

Johan Siertsema werd op 17 februari 54 jaar

't Was wel erg kort, temeer daar we 's ochtends nog ruim 'n half uur hebben na-gekerkt, omdat er luchtalarm was. Zaterdag ben ik naar Pier [?] geweest voor een permanent, zodat ik er nu weer keurig uitzie zonder veel tijd aan m'n pruik te hoeven besteden. We hebben hier bijna dagelijks vliegtuigen overheen, soms wordt er een aangeschoten, en dan zijn de parachutisten te zien, zoals verleden week nog eens gebeurd. 't Vliegtuig is bij Assendelft neergekomen, dus nog wel een eindje bij ons vandaan. 'k Heb een enorm plezier van de zwarte mantel. Hij zit me zo gemakkelijk en hij is heerlijk warm, geen windje komt er door en 't kan hier fiks waaien. Alleen heb ik er wel een "zwaar figuur" in! Op de heenreis naar Arnhem tenminste heb ik drie keer (n.l. steeds als ik over moest stappen) een heer van z'n plaats gejaagd. Zo gauw ze mij zagen binnenkomen schoten ze al overeind, behalve de laatste, die me eerst een poosje naast z'n bankje liet staan. Maar even later kwam hij toch naar boven gerezzen en zei: "I have not seen!" Toen kwamen er allerlei excuses, dat hij pas ziek was geweest, 20 pond was afgevallen, enz. enz. Maar voorlopig is dit toch m'n laatste reis geweest. Bij leven en welzijn hopen we met z'n drieën op 28 Aug. in Amersfoort te komen, wat zal dat enig zijn!

Gisteren kreeg ik een dikke brief van Joke Siertsema. Ze stuurde me een cadeautje voor de luiermant, n.l. een luiertijfje, een tuigje van stevig lint met twee lipjes opzij om de luiers aan vast te spelden. Aardig hè?

Ik heb tante Ali haar lappen nog niet teruggestuurd, want het

Vader en Moeder zijn
dan 25 jaar getrouwd

Joke, een nichtje

tante Ali uit Heteren

leek me veiliger als ze eens naar Amersfoort meegenomen werden door één van U, dan komen ze vanzelf wel verder. Er schijnt weer erg gestolen te worden bij de verzendingen.

Op 't ogenblik heb ik een jaargang (1940) van het tijdschrift "Moeder" te leen van de vrouw van een ouderling en Hoogovenman waar we laatst zondag op bezoek waren. Vooral de stukjes van Jan Wat. worden ijverig bestudeerd. Als U 't kind maar niet verwent, wanneer het bij U logeert!! Dan komt de hele theorie en het systeem in de war!!

Van Moeder de Groot heb ik nog een wollen wiegedekentje gekregen (en een emmer) zodat ik nu rondom klaar ben voor de wieg want lakentjes en sloopjes heb ik genoeg, en dan het wollen dekentje van m'n babypakket en het gestikte dekentje. Dat is n.l. het oude van Tante Arendien, bekleed met hetzelfde als de wieg aan de ene kant en het blauwe bloemetje van Tante Ali (ik heb maar een stukje genomen van de lap) aan de andere, omdat dat zo snoezig paste in de wagen. Eigenlijk had ik voor het dekentje niet over van m'n wiegbekleding, maar toen heb ik van de broeder der gemeente het lapje daarvoor extra erbij gekregen. Aardig hè? Ik word zo goed verzorgd! We hebben geen ding gebrek! Maar nu stop ik, want een derde vel krijgt U er nu niet meer bij. Dat komt de volgende keer apart. Wilt U Jooske bedenken voor haar brieven? We verheugen ons nu al op haar a.s. logeerpartijtje. Vader sterkte met de druktes, hoor! Groeten van Jan.

Allen een stevige zoen van jullie in welstand blakende
Kee.

Jan Watering, de psycholoog en pedagoog

Kee was ruim 6 maanden zwanger

drie flanelletjes

Velsen 2 April 1944

Lieve Vader en Moeder,

Om te beginnen een reuze omhelzing voor ons paaspakket! 't Is werkelijk fantastisch, dat zoiets ineens nu in m'n provisiekast ligt! Ik ben er zeldzaam blij mee, en Jan niet minder.

't Was een leuke verrassing Reijn op de stoep te zien staan, Zaterdagmorgen. We hebben hem erg gezellig gehad, deze twee daagjes. Ook het babyborsteltje dat hij mee-bracht is nog prachtig. Van de kaas smullen we ook sinds Zaterdag. Kon U dat nu wel missen, met al die grage mon-den thuis? Jooske zei Zaterdag door de telefoon, dat ze ook nog aankwam in de vakantie. Zoudt U haar dan de sluitla-kens mee willen geven die U nog hebt? U zei tenminste laatst, dat U er nog een paar had. Van Moeder de Groot heb ik er 2 gekregen, maar dat is wat weinig, zei m'n verpleeg-ster. Mocht U ze niet meer hebben, dan kan ik ze misschien van Mevr. Helmig lenen, die had ze nog volgens Bep.

Ik heb erg prettig met m'n verpleegster, Zuster van der Meulen, kennis gemaakt. Bep is ook mee geweest, 'k had een reuze gezellige middag in Haarlem. Van Tante Bep, waar we ook nog even geweest zijn samen, heb ik nog drie

over een week, op 9 april is het Pasen

tante Bep-Siertsema, woonde in Haarlem

2 apr. 1944

flanelletjes en 3 hemdjes gekregen, 'n klein maatje juist zo-
als ik nog niet bezat. Dus dat was weer reuze bof. Gisteren
ben ik weer naar Vreeling geweest voor de maandelijkse
controle, maar dat is zo'n beetje om zijn loftuiningen over al
de beste gang van zaken aan te horen. 't Was ook dit keer
weer bijzonder goed. 't Kind staat netjes op z'n bol. Wel
sprak Vreeling over kans dat het wat later zou worden dan 7
Mei, omdat hij/zij nog een stukje van de ribbenboog afstaat,
dus nog kan groeien. Nu, ik hoop maar dat ik niet zo lang
hoef te wachten als Mieke Schm.[?], want m'n geduld is nu
al zo lang op de proef gesteld, 'k wil het gevalletje nu wel
eens zien!

Tenslotte nog iets: Vele truitjes missen een bandje door het halsje om dicht te strikken. Heeft Moeder soms nog van dat band? Ik dacht, dat er in die hoge trommel nog wel het een en ander lag, of hebt U dat ergens anders voor bestemd? Nu lieverds, Reijn zal verder wel het een en ander vertellen, ik stop nu. Laat Jooske niet denken, zoals ze Zaterdag zei, dat ze vast bakt, want dat denkt iedereen die examen gaat doen! Complimenten van Jan!

Tot slot de hartelijke groeten van Jan en een
steverige zoen van
Kee.

PS. Vader zei Dinsdag, dat mijn ogen zo mooi waren, maar Daddy dat komt, omdat ik volmaakt gelukkig ben! Zoen van Katy

razzia

PS. Vandaag hebben we rabarber gekregen. Zalig!
Jan bedankt nog voor het heerlijke etentje,
vooral de jus! en de sigaretten! K

Velsen 17 April 1944
Maandagavond

Lieve Vader en Moeder,

Leuk om Mim's [?] piepstemmetje nog eens door de telefoon te horen! De keel is nog niet helemaal over hè? Oppassen dus maar. Zo'n erg piepgeluidje was het nu ook weer niet, hoor! U hebt dus al het een en ander vernomen van de onrustige Zondag hier. Vanavond schijnt IJmuiden hetzelfde lot te ondergaan, Santpoort vanmiddag met Haarlem N. Zaandam al een paar dagen eerder, kortom de hele streek krijgt een beurt. Ook hoorden we dat Utrecht gisteren is "afgegraasd", misschien krijgt het hele land z'n deel. Momenteel schijnt alles weer rustig hier, 't is alsof de storm is uitgewoed. We moeten Zondagavond voor het eerst om 8 uur binnen zijn (vandaar dat de brief Dinsdagochtend op de bus komt) hoe lang dat zal duren, weet ik nog niet.

Moeder vroeg nog naar onze kennissen. Nu, die maken het allen best, aangezien ze toch te oud zijn om in aanmerking te mogen komen voor een bezoek aan Amersfoort. De leeftijd moest n.l. tussen de 18 en 25 jaar zijn. De hele boel was Zondagochtend afgezet, de pont voer niet meer en het schijnt van de groene pakken gekrioeld te hebben. Zo werd het volk wakker, hetzij door de bel (in Beverwijk begon het 's nachts 3 uur, hier waren ze half zeven, doorgewerkt werd tot 12 uur 's middags) hetzij door deurgerammel of glasge-

Op zondag 16 april vond een razzia plaats in Velsen en Beverwijk. Dat weekend logeerden Katy en Jan (gelukkig) in Amersfoort.

B e k e n d m a k i n g.

In verband met de in de laatste dagen in de gemeenten Velsen en Beverwijk voorgekomen moordaanslagen, is het volgende bevolen :

De op 16 April j.l. gearresteerde inwoners van genoemde gemeenten zullen onmiddellijk in vrijheid worden gesteld, indien **voor 19 April 1944, te 18 uur,**

- 1.) de daders dezer aanslagen door de inwoners van Velsen en Beverwijk zijn gegrepen en overgeleverd aan de bevoegde politie-instanties, of
- 2.) van de bevolking mededeelingen worden ontvangen, welke tot de opsporing en aanhouding van de daders leiden.

Velsen-Beverwijk. 17 April 1944.

De Burgemeesters van Velsen en Beverwijk.

Tj. van der Weide.

J. B. van Grunsven.

de reden voor de razzia op 16 april

rinkel als de deur niet (gauw) open ging. Gelukkig hebben onze burens verteld, dat wij niet thuis waren, zodat ons huis er heelhuids is afgekomen. Wel vroegen ze wie er woonde. Ook aan de achterkant van het huis was groen te zien, evenals op de toren van de R.K. Kerk, van balcon, e.d. zodat velen tevergeefs probeerden te ontsnappen. In huis blijven is het beste gebleken. Wel heel verschillend werden de diverse huizen behandeld: sommigen goed doorzocht (kasten, bedden) anderen kregen even een blik in de benedenkamer. Vaak hing het er vanaf wat voor gezin het was, b.v. 'n jong gezin werd vluchtig bekeken, oudere mensen met grote kinderen hadden meer last. Bij één gezin is naar het trouwboekje gevraagd, maar daar de moeder het niet zo gauw kon vinden, gaf ze stamkaarten, wat natuurlijk prachtig ging. 's Middags zijn er 484 personen van Beverwijk vertrokken, tot nu toe zonder retour. Alles is in afwachting. Twee jongens van Nagel zijn er ook bij. De eerste dienst in de R.K. Kerk is verstoord geworden, onze dienst niet. De meest fantastische verhalen over ontsnappingen en gevangenneming doen de ronde dat snapt U. Verwacht wordt dat de onderduikers er uit geschift worden in Amersfoort en dat de rest wel gauw terug zal komen. Veel groene politie loogt nog in een leegstaand pensionaat, maar alles is nu rustig. Nu stop ik eens, wat hebben we genoten bij U, we zijn ongelooflijk dankbaar dat we bij U waren. Alleen heeft Jan zijn scheerkwast gemist, ligt hij nog bij U? Zoudt U hem dan even willen opsturen, liefst snel! Alles hier wel verder, een stevige zoen van Katy.

11 mei 1944

Intermezzo

Pieter geboren

Katy en Jan Pieter

PS. De volgende brief ontvangt Moeder pas weer op 6 september.

meditatietje

Velsen 6 Sept. 1944

Lieve Vader en Moeder,
Jooske en Reijn,

De vorige dagen, toen ik ook al wilde gaan schrijven, overwoog ik dat de brief toch wel niet zou aankomen omdat de Engelse legers al in Utrecht, Rotterdam en Leiden waren, naar men vertelde! Doch vandaag waren de berichten dat het allemaal leugens waren. Vandaar dat ik dit episteltje nog maar waag.

'k Heb net het gevoel als vroeger in Katwijk, wanneer we met Vader gingen zwemmen in zee, dan had je de spanning van de grote golven die aankwamen: Vader, meestal een eindje voor ons uit in het water, keek dan om hoe wij de golf doorstonden. Zalig was het als je er flink doorheen was gekomen en weer verder kon gaan. Is het nu niet precies zo? De oorlog, die zoals het zich nu laat aanzien, eerst over Amersfoort en dan over ons zal rollen? En wij duiken weg in onze schuilkeldertjes en laten het gevaarte over ons hoofd gaan. Zult U nu niet al te angstig omkijken naar Haarlem en Velsen? In Katwijk vertrouwde U ook, dat het goed zou gaan!

Ziezo, nu heb ik Piepert [?] weer een mooi onderwerp voor 'n meditatietje gegeven. De parallel klopt heus aardig,

*gisteren, op **dolle**
dinsdag 5 september,
dacht iedereen dat de
bevrijding nabij was*

PS. Wij hebben onze brandstof voor de winter al in huis. Dat is een rustig idee! K

bij verder doordenken.

Maar laat ik nu eens eerst vragen hoe Mams het maakt! Toch niet te veel rode wijn gedronken? Dáár word je zo duizelig van, hoor! Gelukkig dat het huishouden nu wat rustiger is geworden, de zomer heeft ook heel wat drukte meegebracht. Maar wat heerlijk dat U het nog zó gevierd hebt hè? 't Is een pracht herinnering!

Voor Jooske en Reijn is het natuurlijk niet rustiger geworden, allebei hard aan de slag (of: "hart van slacht [?]" zoals Gerritje [?] van Veelen zegt). Vanmorgen had ik Karel nog even aan de telefoon. Alles was prima bij hun, Bep maakte het opperbest. Als U de wieg nu niet kunt sturen, kan ze altijd de mijne nog krijgen als het zover is. Maar dat zien we wel tegen die tijd, dat redden we dan wel.

Jooske's brief vanmorgen was echt leuk zo na de laatste emotievolle dagen. Jan Pieter is nu alweer veel snoeziger dan in Augustus: hij kraait hoog-uit, zegt soms vijf, zes keer - uh - achter elkaar, waarbij hij dan z'n tong links en rechts door z'n mond laat zwaaien om een ander effect te krijgen. Voorts kan hij proestend belletjes blazen en zich aan m'n vingers optrekken! Dat vindt hij iets verrukkelijk. Maar lieverds ik stop, want ik moet slobbroeken breien voor de koude dagen. Hopelijk kunnen we weer gauw eens komen logeren, of U hier! De hartelijke groeten van Jan en een stevige omhelzing van Jan Pieter en

Kee

op 28 augustus, een week geleden waren Vader en Moeder 25 jaar getrouwd, gevierd met rode wijn

Bep was bijna 8 maanden zwanger (een kindje van de beddeplank!) en opsteert voor de wieg uit Amersfoort

duimzuigen

Velsen 14 September 1944

Lieve Vader en Moeder,

Wat een enorme brief kregen we vanmorgen van Daddy! We hebben ervan genoten, alles zo "echt goed" (volgens Moeder's uitdrukking) verteld: 't geval is dan ook bij onze verzameling gekomen. We sparen n.l. bijzondere en bijzonder gezellige brieven.

U bent niet geschrokken door alweer een brief van Velsen? 'k Heb n.l. het plan opgevat om U iedere week te schrijven en wel zo, dat U hem vóór de zondag hebt. 's Kijken hoe lang Mevrouw het volhoudt, maar dat zou best eens mee kunnen vallen. Als de voorttrekkende legers maar geen spaak in het wiel steken.

Vanmiddag zijn Mevr. Helmig en Bep geweest. Mevrouw kwam nog een verjaardagscadeautje voor me brengen: twee blikken groente (boontjes en doperwtjes) een doosje met wat thee en een trommeltje eigen gebakken cakejes. Of ik ook in een goed blaadje sta! We hebben met z'n drieën een echt gezellige middag gehad en heerlijk gekletst over het huishouden en de inmaak. U moest Uw dochter eens horen: ik heb dit gedaan, hoe doe jij dat, enz. enz. Bep heeft veel tomaten en tomatenpuree gemaakt (Karel zei vanochtend door de telefoon, toen hij het bezoek aankondigde, dat ze

Katy was op 19 augustus 24 jaar geworden

de laatste week het hele werkwoord “Tomaten wecken” van voor naar achteren en van achteren naar voren hadden ver-voegd). Ik heb ook wat tomatenpuree en -sap ingemaakt en ben van plan nog appelmoes te doen. Voorts heb ik in een vaatje snijboontjes in 't zout gemikt en ik krijg zo goed als zeker wat appels en stoofperen voor de winter van een van m'n leveranciers hier. Ook staan er nog ettelijke flesjes sinaasappelsap voor Jan Pieter te wachten, zodat het mannetje aan het eind van de winter een boompje van een kereltje kan zijn. Hij had vanmiddag erg veel bewondering, Bep was verrukt. Hij heeft nu de laatste dagen vaak een blosje op z'n wangen en dit flatteert de bengel enorm. We zijn bezig om hem het duimzuigen af te leren. Hij draagt daarvoor een wollen sok om z'n handje, wat hem de eerste dag stierlijk ergerde natuurlijk, maar nu gaat het al veel beter. 't Was te erg zoals hij de laatste tijd op die duim was.

Bep vertelde dat ze al twee brieven naar U had toegestuurd, die U waarschijnlijk geen van beiden had ontvangen. De foto's van Jan Pieter zijn ontwikkeld, maar de fotograaf wacht te vergeefs op papier om ze af te drukken. 'k Zal ze maar naar een andere winkel brengen, hopelijk met meer succes. De negatiefjes zijn erg leuk, ik was zo benieuwd wat er op zou staan! We hebben nu meteen nog een paar goeie foto's van U! Zijn de foto's van het zilveren feest al klaar? U durft ze zeker niet op te sturen? Nu lieverds ik stop. Een zoen voor Jooske en Reijn. De hartelijke groeten van Jan en een omhelzing

van Jan Pieter en Katy.

evacuatie

Lieve Vader en Moeder,

Eindelijk zit ik er nu even rustig voor een brief aan U, want we hebben twee drukke weken achter de rug. Gelukkig had ik het telefoongesprek met Mams in die tussentijd, dus wisten we van elkaar dat alles goed was. En we moeten nu maar vertrouwen dat dat zo blijft. We hebben in de afgelopen weken tenminste nog al eens psalm 91 gelezen en dan weet je dat niets kwaads gebeuren kan. In Haarlem is het ook best, we hebben steeds contact, de zusjes, omdat er veel Hoogovenmensen heen en weer fietsen, die we dan als postbodes gebruiken. Bep schreef in haar laatste brief nog, dat Mevr. Helmig als een moeder voor haar was. Ze hadden net samen een mooi draagkussen gemaakt voor de doop - wel jammer dat U er waarschijnlijk niet bij kunt zijn. Maar ik hoop de familie te vertegenwoordigen. Het is maar twee uur lopen van hier naar Haarlem en 't wordt nog al eens gedaan door verschillende kennissen, dus dat is gezellig onderweg. Fietsen is niet safe, aangezien alles gevorderd wordt. Zelfs kinderwagens hoorden we, dus moet Jan Pieter voorzichtig aandoen!

Bep was uitgerekend op half oktober

Jan zegt net, dat hij niet goed vindt als ik ga, vanwege de mogelijkheid van luchtalarm of pontbeschieting onderweg. Hopelijk komt er nog een oplossing voor die tijd. Deze week kregen we nog Moeder's brief van 19 Sept. Hij heeft er 14 dagen over gedaan!

Zoals u gemerkt hebt aan de achterkant van de enveloppe zitten we nu in Beverwijk, plotseling. We zagen n.l. de ochtend van de 19 Sept. bij het aanbreken van de dag aanplakbiljetten hangen overal, dat Velsen-N, Santpoort en Bloemendaal 's avonds vóór 8 uur ontruimd moest zijn. 't Was geoorloofd eigendommen mee te nemen, maar wie niet aan het bevel gehoorzaamde zou door de instantie's uit z'n huis worden gezet zonder meenamen van iets. Corrie Vreeling had ons 's morgens om 6 uur al opgebeld om de droeve mare te vertellen, ze had het van de politie doorgekregen, die de drukkerijen hadden moeten bevelen om de ongelukspapieren te fabriceren. U snapt dat het een enorme consternatie was in het dorp! Zoiets moet

Scheybeecklaan 6, Beverwijk

GEMEENTE VELSEN

BEKENDMAKING.

Op bevel van den Weermachtsbevelhebber in Nederland heeft de Rijkscmissaris voor het bezette Nederlandsche gebied in het belang van de burgerbevolking de gedeeltelijke ontruiming van de gemeente bevolen.

Het gebied, dat in deze gemeente voor ontruiming in aanmerking komt, is

geheel Velsen-Noord,
met uitzondering van P.E.N.-Centrale en
Hoogovens.

Alle personen dienen het voren omschreven gebied te verlaten vóór 20 Sept. 1944. Degenen onder deze personen, die zelf voor een eigen evacuatie-adres kunnen zorgdragen, vertrekken zoo spoedig mogelijk. Meubilair kan medegenomen worden voorzover persoonlijk voor vervoersgelegenheid kan worden zorg gedragen. Kan niet voor vervoersgelegenheid worden gezorgd, dan moet het meubilair in de woning achterblijven. Eigen evacuatie-adressen zijn niet toegelaten in de gemeenten Heemskerk, Velsen, Beverwijk, Uitgeest, Bloemendaal en Assendelft.

De overige af te voeren personen worden door de zorg van de Commissie Burgerbevolking ondergebracht in de gemeente Amsterdam.

Een ieder, die zich niet aan deze aanwijzingen houdt, zal door de Duitse Weermacht gedwongen worden de gemeente te verlaten zonder medeneming van meubilair, dekking of kleding.

VELSEN, 19 September 1944

De Burgemeester,

Tj. VAN DER WEIDE

Drukkerij Schmitz, Velsen-N.

je meegemaakt hebben, anders kun je 't je niet voorstellen. De eerste reactie was, dat iedereen z'n huis uitliep om op straat met iedereen te confereeren, wat te doen, dat het gekkenwerk was, dat ze bleven zitten, dat ze alleen kleren meenamen, e.d. enz. enz. Wij hebben het allernodigste ingepakt en de rest onder de vloer gestopt of onder de schoorsteen, de stoelen en tafels langs de wanden geschoven. Er werd n.l. gezegd dat Velsen-N. opgeblazen zou worden, dus dachten we: onder de grond is het vrij safe. 'k Heb Karel opgebeld om het nieuws te vertellen en om te vragen of we in Haarlem konden komen. Nu, dat was uitstekend. De hele dag trokken er al mensen met handkarren, beladen kinderwagens en fietsen weg; richting Haarlem Alkmaar, Zaanstreek e.d. Als je zelf geen adres had, moest je naar Amsterdam gaan lopen, daar stonden voor de stad gidsen die het volk onder zouden brengen. Om zes uur 's avonds (Jan was overdag ook nog naar de Hoogovens geweest, waar het een gekkenhuis leek en van Epen was en is met vakantie, dus Jan was en is grootvorst) stonden we met bepakte fiets en de wagen bij Jan's fiets gereed voor de start. 't Was duidelijk dat nog lang niet iedereen geëvacueerd was, velen waren nog aan het inpakken. Van alle kanten werd ons afgeraden om per fiets weg te gaan, aangezien bij de pont en in Santpoort alle fietsen gevorderd werden. Dus besloten we tot de volgende morgen te wachten. Doch toen kwam Jan met het bericht thuis dat de Hoogovenmensen in Beverwijk konden blijven. Beverwijk moest ook evacueren, maar zou niet worden opgeblazen, dus daar konden alle boedels blijven staan en de Velsense worden opgeslagen. Door iemand van het bedrijf - wiens kennissen weg moesten, kregen wij dit huis, 't is van twee oude mensen (hij is gepensioneerd gemeente secretaris) en er hangen in de huiskamer 27 schilderijen aan de muur, alles vreselijk antiekjes en ouderwets, maar goed voor elkaar (verduistering allemaal rolgordijntjes, op alle deuren knippen, veel drooglijnen boven, 'n regenton, e.d.). In één kamer staat onze halve inboedel, de andere helft staat in een kamer van een Hoogovenkennis van Jan hier ook in Beverwijk. We hebben het risico dus verdeeld. We leven helemaal in de spulletjes van de oudjes, dat is wel makkelijk want nu kan onze rommel zo blijven staan. 't Enige bezwaar is, dat er een kat bij ons huis hoort, die wij in leven moeten

houden!! Ons huis in de Duinvlietstraat is nu zo kaal als een luis. 't Is een complete verhuizing geworden, hoewel dat oorspronkelijk bij geen Velsenaar het plan was. Maar steeds zag je elkaar slepen en hoorde je: die heeft z'n meubels er ook uitgehaald - of: die heeft zelfs z'n zeil en vloerbedekking meegenomen. Zo hadden we toch geen rust voor alles hier in "de Wijk" was ondergebracht.

"Maar kind hoe heb je dat gedaan? Was er een verhuisauto?" hoor ik U al vragen! Lieve schatten, iedereen in Velsen kan nu verhuizer worden! Jan heeft gereden met bakfiets en hoog opgeladen fiets, vaak gelopen met de handkar, geëscorteerd door z'n ega die een spiedend oog op de wankelende en schommelende berg spullen hield, Jan Pieter heeft nog nooit zo vaak gereden, heen en weer van Velsen naar Beverwijk. Jan en Bart Vreeling achter de handkar, 't is om nooit te vergeten! We hebben ons soms ziek gelachen. Maar alles is prachtig overgekomen. De meubels en grote dingen zijn met een nachtauto van de Hoogovens vervoerd, bemand met vier sjouwers, dus dat was gemakkelijk. De Vreelings zitten hier dichtbij, in het huis van Dr. C. Versélewel de Witt Hamer, tel. 3969. De warme maaltijden gebruikten we gemeenschappelijk, dat was enorm gezellig. De fam. de Witt Hamer was eerst naar Haarlem getrokken, doch is nu weer teruggekomen. 't Zijn erg aardige lui, met veel gezellige kennissen. Wat onze vriendenkring en conversatie aangaat hebben we sprongen vooruit gemaakt! Ik moet in deze dagen vaak aan Bergen denken in 1940. Die tijd had ik toch niet willen missen, want de minder aangename gebeurtenissen brengen tot elkander, zoals nu hier ook. Er is nog zo ontzettend veel goeds bij! Aard, groente en melk voorziening is zeldzaam goed, de doktoren Bart en Kees de Witt Hamer hebben goeie vrindjes. We hebben geen ding gebrek en 'k geloof voorlopig nog lang niet. Mochten we hier nog weer weg moeten dan gaan we naar Haarlem als dat kan, om bij Bep te zijn, maar anders trekken we naar 't Noorden. N. Scharwoude heeft nota bene o.a. 1000 pond boter naar Arnhem gestuurd voor de getroffen. We hoorden via de familie in Den Haag dat Vader en Moeder de Groot in Ede zitten en dat hun huis onbeschadigd is. Zij hadden n.l. een brief gehad. Wij hopen nu ook op één binnenkort.

Jan Pieter maakt het uitstekend. Hij heeft steeds een schattig

dokter Versélewel de Witt Hamer was een collega van Bart Vreeling

wegens de Slag om Arnhem waren Vader en Moeder De Groot uit Arnhem naar Ede geëvacueerd

babyblosje op z'n ronde toet. Hij grijpt nu naar de bal die aan z'n wieg hangt, slaat ertegen en speelt er zeldzaam leuk mee. Ik doe hem nu steeds 2 luiers voor, de eerste in driehoekvorm, zoals Moeder me heeft geleerd. Verder heeft hij slobbroeken aan, dat is ideaal, want hij trappelt enorm, trekt aan z'n laken en vaak vind je hem met een punt van de deken in z'n arm geklemd in diepe rust. 't Is zo jammer dat u niet mee van hem genieten kunt! Maar zo gauw het kan hopen we toch weer bij elkaar te komen, hè?

'k Heb geboft, want Lena is ook in Beverwijk terecht gekomen. Ze begint maandag weer, ze moest eerst hun eigen boel verhuizen. Ook de oude Nagel zit hier, ik zal morgen eens naar hem toe gaan. Beverwijk zit erg vol, want de mensen die eerst in de consternatie waren weggetrokken, zijn nu weer terug komen zakken. Van de huizenopblazerij is tot nu toe niet veel gekomen, alleen wat vlak langs het kanaal. We hebben goede hoop dat de Duinvlietstr. nog wel blijft staan. We schijnen nog voor een week of vijf gas en electra te bezitten, dus dat is prachtig. We hebben anders ons aloude potkacheltje hier in de kamer staan en de kolen hebben we ook meegenomen, dus koken kunnen we in ieder geval. Maar lieve schatten, ik houd eens op. We hebben het hier best, wees daarvan overtuigd. Leve het aanpassingsvermogen dat U ons hebt geleerd door er zelf in voor te gaan: 't Kan alles nog best wezen al gaat het niet volgens 't lijntje en al is het soms wat anders dan je gewend bent!!

't Is zeker ook een geruststelling voor U dat we steeds contact met Bep hebben, en als er iets is, kan Jan altijd nog op de fiets naar Haarlem gaan. Gaat het ook goed met Jooske en Reijn? Geef ze een zoen van ons. En U beidjes stevig omhelsd

door Kee.

Hartelijke groeten van Jan en een kusje van Pietermannetje.

Jan's bureau is ook verhuisd en zit nu precies hier tegenover in een vroeger oude van dagen tehuis. 't Is enorm gezellig, want hij komt nu trouw koffie en thee drinken, en 't is ook 'n rustig idee dat we zo dicht bij elkaar zitten.

Nogmaals gezoend door Katy

gijzeling

(Helaas is de originele brief niet meer te vinden in het archief. Het bestaan is zeker: een deel van de brief wordt letterlijk aangehaald in het Familieverhaal (§7.5.8). Het betreft de onderstaande tekst.)

Wakker geworden door het bellen, deed vader het slaapkamerraam open. Van beneden een stem: Polizei! Afschuwelijk, had ik het raam maar open gedaan! Nu was er geen ontkomen meer aan: vader is thuis en wel op die kamer in het huis. Ik naar beneden om de deur open te doen, hopen, dat vader zou kunnen vluchten langs de achterkant van het huis — of zich verstoppen. (...)

Met de Duitsers achter mij aan weer de trap op. Hij op onze slaapkamer, Jan Pieter in zijn wiegje naast ons bed. 'k Liet hem het kind zien, vroeg of hij ook een gezin had, ja, hij woonde in Aken. Sterk had ik het gevoel, dat ook hij hoopte op een onverwachte uitweg uit deze situatie. Maar beneden stond zijn maat als een tweede waakhond. Over geld sprak ik nog, daar ging hij niet op in. Als ik hem nu toch eens met een zelfbewust overwicht honderd gulden in z'n hand had geduwd en bevolen: Deel het met je maat en dan wegwezen, en schnell, sehr schnell!!! Vader was intussen aangekleed. Wij gedrieën de trap af, twee gingen de deur uit, twee bleven achter. Wat was ik toen blij dat Jan Pieter er was. 'k Heb gewacht tot half acht, Pieter in de wagen gelegd en op pad naar dokter De Witt Hamer om hem vóór zijn spreekuur te waarschuwen. In de stille ochtend liep ik achter de kinderwagen. Een hart zwaar als lood. Eén zin wist ik om aan te denken, 'O Here, onze Here — met de klemtoon op ónze'.

in deze brief wordt
Jan met vader aange-
duid

Pieterman

Beverwijk 14 Januari 1945

Lieve Moeder,

Heel hartelijk gelukgewenst met Uw verjaardag, hoor! Ontvang in gedachten een stevige omhelzing van ons! Jan Pieter kan ook al mee doen, hij kan je heerlijk in je gezicht pakken. Vooral neus en haren is hij erg op gesteld.

Hoe gaat het overigens met jullie allebei? We hebben Vader gemist omstreeks 6 Januari, alles is toch goed? 't Weer was wel guur, dus hebben we het daaraan maar geweten dat Vader wegbleef. Contact met Bep heb ik niet meer gehad daarna, dus ik weet niet of zij iets naders weet. Maar Karel zal binnenkort wel weer eens aankomen om groenten te halen. Bij de tuinders kunnen we gelukkig steeds krijgen: spruitjes, boerenkool, prei, bieten, koolraap, kool, enz.

Wat is het toch sneu dat we niet over kunnen komen. Dat waren Bep en ik van 't zomer zo vast van plan om met uw verjaardag samen met de baby's naar Amersfoort te gaan. Hopelijk kunnen we over niet al te lange tijd elkaar weer zien. Ik verlang heus naar U, hoor Moesje! U bent een echte schat - en ook omdat U zoveel met ons te stellen hebt gehad toen wij nog klein waren, want dat zie en merk ik nu pas goed, wat er allemaal komt kijken voor een ouderpaar!! Pieterman maakt het uitstekend. De afgelopen week zat hij ineens op z'n knieën, met z'n handen aan de zijkant van de wagen, fier over de (neergeslagen) wagenkap te kijken. 't Was zo leuk, ineens zo'n prestatie van de peuter te beleven! Ook als ik nu met hem ga rijden draait hij zich om, en gaat op z'n rechter elleboog liggen kijken. Na een poosje wisselt hij dan van elleboog, heel eigenwijs! Ook had hij eergisteren z'n twee handen aan de wagenrand en strekte toen zijn beenen, zodat hij zo ongeveer stond. Een en ander heeft ons naar de babywinkel gedreven, waar we een hele nette

6 januari is de verjaardag van Karel Helmig, Vaders schoonzoon

inderdaad, op 16 oktober '44 is Karel en Beps eersteling Jooske geboren

14 jan. 1945

box voor het mannetje hebben bemachtigd. Daar geniet hij nu overdag vrijuit van. Ik voed hem zelf nog twee keer ('n héél behoorlijke portie!), 's morgens om 7 uur en 's avonds om 7 uur. Om 11 uur 's ochtends krijgt hij pap, om 3 uur bonenpuree met appel en groente. Dat vindt hij kostelijk. Zo nu en dan krijgt hij ook een Meursing biscuitje, waarmee hij erg blij is, maar ongelofelijk klievert.

Vorige week (4 Januari) is Jan met een Hoogovenman (arbeider) naar het Noorden getrokken om aardappelen, want daar waren we practisch doorheen. Ze zijn op de fiets gegaan, met een handkar aan de hand meevoerend en hebben als doel gekozen Venhuizen, waar Dr van der Sluis woont, die met Jan verleden jaar in 't kamp heeft gezeten. 's Ochtends om half negen vertrokken ze van hier, om half zes, waren ze (met enig bandenpech, wat twee uur lopen kostte) bij van der S., waar de ontvangst enorm hartelijk was. (Misschien ook nog dankzij Uw gastvrij onthaal toentertijd!). Van der S. heeft boeren bewerkt om piepers af te staan, zodat Jan zaterdags (6 Jan.) thuiskwam met 4 mud aardappelen. De metgezel moest er natuurlijk de helft van hebben, maar 't was toch heerlijk. Behalve dat, nog 10 pond bruine bonen en 10 witte, 'n half p. boter, een oud kaasje van 2 kg. en een roggebrood. 't Was dus feest, dat snapt U. De 5e Jan. waren ze uit Venhuizen vertrokken met de buit, hadden de fiets op de wagen gelegd en de een duwend, de ander trekkend aan de kar. 't Is zo ± 55 km. De nacht hebben ze bij een boer geslapen, zomaar gevraagd om onderdak (dat wordt steeds gedaan door de aardappeltrekkers) en hadden juist een goed adres te pakken, want ze kregen zowel 's avonds als 's ochtends voor ze doorgingen pap van volle melk. Jan was wel moe toen hij thuiskwam, maar hij was er ook weer gauw overheen, gelukkig. Zeg Moeder, weet U wat ik altijd nog heb? Dat Gelderse worstje in blik!

Het wacht op U of/en Vader om opgegeten te worden! Weet U dat U toen eens zei: "Je moet het maar eten als wij er eens zijn, want het was zo iets bijzonders volgens Blonde Mien!". Nu bewaar ik het zo lang mogelijk, maar als de nood aan de man komt, gaat het er aan denk ik. Maar dat zult U wel goed vinden. Ik ben toch ook zo in m'n schik met dat blik V. We hebben het eigenlijk nog zo goed.

U bent ook een beetje van de schrijverij afgeraakt hè? Dat is de kwaal van alle huisvrouwen tegenwoordig. Er is zo'n massa te doen aan huishoudelijke bezigheden en boodschappen en als je dan eens even tijd hebt voor een brief, staat je hoofd er lang niet altijd naar. Maar geloof maar dat we vaak aan U denken en 't over "thuis" hebben, hoor! Nu de laatste tijd was de schrijverij wat in de slof gebleven omdat we steeds dachten Vader te zullen zien met Karels verjaardag. Hoe is het met de Rode Kruis auto? U kunt hier logeren als dat nodig is. (Ik heb nog een klein beetje chocola voor een kopje 's morgens, U krijgt het lekker pittig!)

Oud en nieuw hebben we gevierd bij de Vreelings. We zijn er 's avonds om ±8 uur heen gegaan en hebben thee gedronken, 'n borreltje gedronken, echte appelbeignets gebakken en daarna gesoupeerd (bruine bonensoep, huzarensla en pudding). 't Was zeldzaam gezellig en geslaagd, Corrie en ik hadden samen voor de ingrediënten gezorgd en dus komt er altijd nog wel iets leuks en geslaagds van terecht. Om half drie gingen we naar bed. Ze hadden nog een opklapbed boven, waar Jan en ik samen in zijn gekropen. We sliepen toch als runderen. Van ons huis zal Vader wel een beschrijving hebben gegeven. Nu we de bovenverdieping vrij hebben, hebben we naar Ede geschreven of Vader en Moeder soms zin hebben om hier te komen. Ik ben benieuwd of ze het doen zullen, Jan gelooft er niets van, maar ik wel. Ze zitten daar in Ede bij vreemden en op een erg

Vader en Moeder De
Groot zaten in Ede
(geëvacueerd)

14 jan. 1945

klein kamertje, schreef Moeder laatst. Dan kunnen ze toch beter en gezelliger hier komen, lijkt me. Als U tenminste er zo aan toe was, zou 'k U ook zeker hier willen hebben!

Lena heb ik niet meer, ze is bij een ander terecht gekomen tijdens onze Haarlemse periode. Ik doe nu alles alleen, 't is wel druk, maar het gaat goed en ik kan het best. Jan helpt ook in de huishouding, zorgt voor de kachel, groente halen en dergelijke manlijke werkjes. We hebben het erg naar ons zin zo.

Maar nu houd ik eens op. Dit is alles bij oliepit geschreven, zal dus wel niet erg netjes zijn. Op uw verjaardag zullen we ook een beetje feest houden, hoor! Dit jaar vond ik zo na nieuwjaar niets prettigs meer in 't vooruitzicht, dat had ik vroeger nooit. Maar dat kwam omdat Uw verjaardag er dan was. 't Was altijd een heerlijke dag! (Alle boterhammen met wat! Hoera!)

Wilt u Jooske en Reijn een zoen van me geven? Ik zal hen ook eens schrijven.

Vader en U een echte verjaardagkus
van Katy.

na Jans gijzeling was het veiliger om van woonadres te veranderen: eerst een paar weken naar Haarlem en daarna naar de Acacialaan 43, weer terug in Beverwijk

straks op 24 januari

verschrikkelijke toestand

Beverwijk 28 Januari '45

Lieve Vader en Moeder,

Aangezien Katy momenteel naar Ede schrijft begin ik maar vast aan een brief. Halverwege gaan we wisselen. In lange tijd hebben we geen brief van U ontvangen. De post schijnt momenteel wel zeer traag te zijn. Tenminste, uit Ede hebben we een brief, die half december is verzonden nog steeds niet ontvangen. Wel een van 5 Jan., maar die heeft een groot deel van de afstand "particulier" afgelegd. Hopelijk bereikt deze brief U nog voor het einde van de oorlog. Wij verkeerden met ons drieën in uitstekende welstand. Jan Pieter is snel aan het mensch worden. Sinds een week heeft hij leeren staan. Het is zelfs al zoover, dat hij langs de rand van de box - die we nog hebben kunnen kopen - wandelt. Zijn eenige moeilijkheid is, dat hij niet weet hoe hij weer moet gaan zitten of liggen dus staat hij telkens hevig te huilen omdat het staan hem verveelt of vermoeit. We hebben

Jan Pieter, iets ouder ...

z'n haar langs de ooren wat bijgeknipt, zoodat het nu al een echt jongetje is geworden. Hij kan overigens beter staan dan zitten. Dit laatste doet hij trouwens weinig. Dat schijnt hij aanmerkelijk minder leuk te vinden.

Sinds een week is er verandering in mijn werkkring gekomen. M'n werk op de Hoogovens nam de laatste tijd zeer sterk in omvang af, zoodat toen collega Royaards in Beverwijk mij vroeg of ik zijn praktijk wilde waarnemen daar hij zelf ziek was, ik dit heb gedaan. Ik kan het er best bij doen. Zoo heb ik dus twee werkkringen, hetgeen financieel niet onvoordelig mag heeten. Het bevalt me zeer goed weer eens praktijk te doen. Indien er niets tusschen komt zal deze waarneming minstens 4 - 5 weken duren. Een week is hier nu van om. Het is een groote praktijk dus ik heb het nu druk maar dat is geen bezwaar, 't is beter dan de hele dag thuis

zitten bij 't kacheltje en kijken wat vrouw echtgenote erop kookt! Ziezo, nu is Kee aan 't woord gekomen. Ik mis m'n huisknecht wel, maar 't is toch veel prettiger zo. En 't is tegenwoordig ook niet onvoordelig om zo langs de weg te zijn en bij allerlei mensen te komen. Verleden week kreeg Jan ten minste 10 kilo tarwe van een patiënt (voor niets) en steeds komt hij thuis met: 'k heb twee koppen koffie gehad, 'n glas melk, of een bord erwtensoep met kluif, enz. enz. Wat heeft Jan Pieter een vorderingen gemaakt hè? 't Is nu zo leuk om hem gade te slaan als hij in de box bezig is! Hij is erg beweeglijk en levendig. Met aankleden en verschonen in 't bijzonder. In een wip ligt hij in kruiphouding en zo is hij

28 jan. 1945

onder je handen vandaan. Maar als ik een versje ga zingen, blijft hij stil liggen. Grappig hè? Ik ben toch zo benieuwd of hij muzikaal is. Hoe is het overigens met jullie allemaal? Het laatste wat we van U hoorden of zagen was Vader's bezoek na Bep's verjaardag. Is er bij jullie ook sneeuw gevallen? Hier een aardig pak. Maar ondanks dat hebben we nog iedere dag groente op tafel, van de Hoogovens kregen we aard. Het gaat ons dus zeldzaam goed. Jan Pieter krijgt nu ook groente + $\frac{1}{2}$ aardappel + bonenpuree + vruchtensap of appel. Ik voed hem nog steeds 's morgens en 's avonds, maar 11 Febr. houd ik ermee op, dan is hij alweer 9 maanden. 't Is toch zo jammer dat U niet van hem genieten kunt,

Bep was op 21 december jarig

28 jan. 1945

hij is nu zo ontzettend leuk! Op Moeder's verjaardag hebben we hem ook wat verwend en wij hebben zelf ook feest gevierd. Ik moest erg veel aan U denken, vooral aan 5 jaar terug, toen we onze verlovingsreceptie hielden. Dat viel ook op een Woensdag, 't was ook zo koud en sneeuwde toen ook. De bloemen werden 's morgens goed ingepakt bezorgd, weet U nog wel? 's Middags heeft Vader voor het eerst sandwiches gemaakt, door de broden zo overlangs te snijden, en 's avonds hadden we onze daverend glorieuze receptie. De eerste van de hele rij! 't Zijn allemaal zulke heerlijke herinneringen!! Jullie hadden altijd alles toch zeld-

op 24 januari 1940, op Moeders verjaardag hadden Katy en Jan zich verloofd

zaam voor elkaar, lieverds! Wat zal het heerlijk zijn als we weer bij elkaar kunnen komen logeren, hè? Ons huis staat nog gelukkig, maar er wordt hard gebroken aan Velsen-N. De Melklaan (weg van het station naar ons huis) is al voor de helft weg. Van Vreeling z'n huis waren deuren en houtwerk al gesloopt, 't is een grote ruïne. Nu gaan er geruchten dat van het kanaal tot halverwege het Duinvlietstr.pleintje alles weg gaat. Als dat zo is, zou ons huis juist de dans ontspringen. 't Is wel een verschrikkelijke toestand hoor! Maar nu stop ik, het papier is vol en 't is bedtijd. 'k Zal gauw weer schrijven. Een stevige omhelzing voor allemaal van Katy.

gesloopte woningen aan de Melklaan nabij de Duinvlietstr.

cederen van Libanon

Beverwijk 11 Febr. 1945

Lieve Vader en Moeder,

Eergisteren bracht Karel ons "de" brief van Moeder met "het" nieuws. Hoe gaat het er nu mee? Ik kan er nog maar niet over uit! Nu ik zelf een kind heb, weet ik hoe heerlijk het is er een te dragen en het moet dan ook een teleurstelling voor U zijn dat het zo is gelopen. 't Zou fantastisch geweest zijn, nog een zusje of broertje erbij. Maar 't heeft blijkbaar niet zo mogen wezen. Als Moeder nu maar weer gauw opkikkert, dan heb ik nog een troost voor haar. Een troostertje of een troosteestje, een Gertje of een Joosje, dat weet ik nog niet, maar één van tweeën!! Moeder en dochter zijn blijkbaar gelijk gestart, maar ik mag er tot nu toe - Gode zij dank - mee doorgaan. Uw derde kleinkind is op komst, hoor, omstreeks mijn verjaardag hopen we het feest te beleven. We zijn er ongelooflijk blij om, 't is ook een heerlijk voorrecht zo te bloeien als de bekende cederen van de Libanon. En voor Jan Pieter is het prima, want zo'n eersteling geniet erg veel aandacht, vanzelfsprekend, en daar krijg je geen gemakkelijke kinderen (mensen) van. 'k Heb zo 't idee dat het weer een jog wordt, want hij is zo gemakkelijk - des te meer reden om op een Gèrtje te wedden! (boek!) - ik heb geen enkel narigheidje ondervonden, of het moest zijn, dat m'n eetlust op zo'n hoog peil staat. Gelukkig hebben we genoeg - eerst had ik een beetje zorg over het voedselvraagstuk nu ik weer in verwachting was, maar het is geheel overbodig gebleken om daar over bekommerd te zijn. We krijgen bijna dagelijks ons "manna", noem ik het maar. Van allerlei mensen, waar Jan nu komt in de praktijk van Royaards, van de meest onverwachte kanten krijgen we (meestal zonder betalen) aardappelen, tarwe, suikerbieten, groenten, tulpenbollen (die uitstekend te eten zijn en een goede voedingswaarde hebben) roggebrood, enz. enz. 't Komt alles niet in daverende

Moeder, 49 jaar had kennelijk een miskraam

Katy krijgt ook een miskraam; Joke wordt pas in november geboren

hoeveelheden, maar voor ons tweeën hoeft dat ook niet, als het maar geregeld blijft doordruppelen. Zo zijn we nog bijzonder bevoorrecht temidden van alle ellende. Wat waren we ook blij met Vader's brief van 5 Januari. Ook ik heb op de Kerstdagen de herinneringen aan ons zingen bij de piano en bij de kerstboom opgehaald en Jan verteld. Die avonden zijn onvergetelijk. Maar Vader moet zich geen verwijten gaan maken, dat hij vroeger te weinig met ons heeft gezongen. De redenen waarom U het toentertijd niet hebt gedaan, ziet U nu door het tijdsverloop niet meer, maar waren er vroeger zeker, anders had U 't wel gedaan. De kleinkinderen hebben in ieder geval een heerlijk toekomstbeeld om met elkaar het koortje te zijn van Opa! Moge het een veelstemmig koortje worden!! Wat zal het toch heerlijk zijn, als we elkaar terug zien! Want u mist veel, nu U de kleinkinderen niet geregeld kan meemaken. Jan Pieter is al zo'n echt leuk jochie, met z'n negen maanden. Hij loopt nu langs de boxrand, kruipt over de grond en zit als een grootvorst in z'n kinderstoel. In de brief aan Jooske zal ik over hem een uitvoeriger verslag doen.

't Was jammer dat Vader de 6e Januari niet is gekomen, want ik was van plan het nieuws van babymans II dan te vertellen. Toen dacht ik het Moeder als verjaarscadeautje te schrijven, maar verwachtte Vader eigenlijk nog steeds binnenkort hier. Ik kan er nog maar niet over uit, dat 't nu juist zo samentreft. 't Zou enig zijn voor Moeder als het nu een meisje was - 'n echt kleinkind voor U, hè? Ik heb als naam voor haar verzonnen: Josja, om nu alles Jooske te noemen vind ik niet zo geslaagd. Hoe vindt U het? U mag het anders zeggen, hoor! 't Wordt Uw kind. Nu stop ik weer eens. De groeten aan Oom en Tante en U een stevige omhelzing van

Katy.

PS. Mag ik het berenjasje voor Jan Pieter hebben?